

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/223878,Panstwowy-pogrzeb-szczatkow-Ofiar-niemieckich-zbrodni-odnalezionych-w-wyniku-pra.html>
27.02.2026, 14:23

Państwowy pogrzeb szczątków Ofiar niemieckich zbrodni odnalezionych w wyniku prac ekshumacyjnych prowadzonych przez IPN – Chojnice, 2 września 2024 r.

2 września 2024 r. o godz. 11.00 w Bazylice Mniejszej pw. Ściecia św. Jana Chrzciciela (Plac Kościelny Chojnice) odbyła się Msza Święta pogrzebowa szczątków ponad 700 Ofiar niemieckich zbrodni odnalezionych na terenie Doliny Śmierci w Chojnicach. Zostały one odnalezione podczas prac ekshumacyjnych prowadzonych w ramach śledztwa prowadzonego przez Oddziałową Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku w latach 2021-2024.

[Dolina Śmierci w Chojnicach II Wojna Światowa Uroczystości pogrzebowe Zbrodnia pomorska Zbrodnie niemieckie](#)

02.09.2024

Po Mszy Świętej nastąpiło odprowadzenie szczątków do przygotowanego przez Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN grobu, na cmentarzu Ofiar zbrodni niemieckich (ul. Gdańska, Chojnice). W ceremonii pogrzebowej uczestniczył prezes IPN dr Karol Nawrocki. Mszy świętej przewodniczył Biskup Pelpliński Ryszard Kasyna. Uroczystość była organizowana przez Instytut Pamięci Narodowej we współpracy z Urzędem Miasta w Chojnicach.

- ZOBACZ: [Państwowy pogrzeb ofiar niemieckich zbrodni – Chojnice \[RELACJA\]](#)

Prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku z udziałem interdyscyplinarnego zespołu biegłych z zakresu archeologii, antropologii fizycznej oraz broni palnej i amunicji z Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Rzeszowskiego, w okresie od 2021 roku do 2024 roku, prowadził czynności procesowe na północnych obrzeżach Chojnic zwanych Doliną Śmierci zmierzające do odnalezienia zbiorowych mogił Polaków – ofiar masowych egzekucji dokonanych jesienią 1939 roku oraz w styczniu 1945 roku przez funkcjonariuszy niemieckich formacji.

Śledztwo w tej sprawie zostało zainicjowane wynikiem prac terenowych przeprowadzonych na tym terenie w 2020 roku przez zespół naukowców kierowanych przez dr. Dawida Kobiałkę, w czasie których zlokalizowano miejsce masowych egzekucji Polaków przeprowadzonych w styczniu 1945 roku przez Niemców.

Badania ujawnionych szczątków ludzkich dały podstawę do przyjęcia, że pochodzą one od blisko 500 osób. Z ustaleniami tymi koresponduje zarówno znaczna liczba łusek i wystrzelonych pocisków z broni palnej, które znaleziono w miejscu ekshumacji, jak też znaczna ilość znajdujących się przy ofiarach przedmiotów.

W śledztwie ustalono dotąd dane 120 osób, które zostały pozbawione życia w Chojnicach, w następstwie masowych egzekucji przeprowadzonych przez Niemców pod koniec stycznia 1945 roku. Jesienią 2022 roku i latem 2023 roku przeprowadzono kolejne tury prac terenowych w celu ujawnienia innych miejsc masowych egzekucji dokonanych pod Chojnicami na obywatelach polskich.

Śledztwo zostało poprzedzone szeregiem kwerend archiwalnych, badaniem zdjęć lotniczych tego terenu, analizą pochodnych lotniczego skanowania laserowego, prospekcją geofizyczną i badaniami powierzchniowymi. Działania te zmierzały do ustalenia przebiegu polowych umocnień Wojska Polskiego, przygotowanych latem 1939 roku na wypadek wybuchu wojny. W śledztwie ustalono bowiem, że umocnienia te, po zajęciu Pomorza przez wojska niemieckie, jesienią 1939 roku zostały wykorzystane przez okupanta do realizacji zbrodniczego planu eksterminacji cywilnej ludności polskiej.

W rowach strzeleckich oddziały Selbstschutzu i SS dokonały masowych zabójstw obywateli polskich – przedstawicieli lokalnej inteligencji, między innymi nauczycieli, duchownych, ziemian, urzędników państwowych, w tym policjantów, strażników granicznych, leśników, celników, listonoszy, ponadto kupców, rzemieślników, rolników, członków Polskiego Związku Zachodniego, a także 218 pensjonariuszy Krajowego Zakładu Opieki Społecznej w Chojnicach.

Czynności prokuratora i biegłych archeologów, przeprowadzone we wrześniu 2023 roku, doprowadziły do lokalizacji w terenie fragmentu polowych umocnień wojskowych. W wykonanym wówczas wykopie o wymiarach 5,5 m x 4 m znaleziono szczątki ludzkie pochodzące od co najmniej kilkunastu osób, a przy nich przedmioty należące do ofiar, między innymi ozdobne spinki do mankietów męskich koszul, szczoteczkę do zębów, guziki, brzytwę, fragmenty odzieży.

W maju 2024 roku podjęto zaś kompleksowe czynności procesowe zmierzające do odnalezienia wszystkich ofiar masowych zabójstw dokonanych jesienią 1939 roku na tym terenie przez jednostki niemieckie.

Prace poszukiwawcze objęły obszar kilku hektarów na którym wykonano łącznie kilkadziesiąt wykopów ziemnych. Przeprowadzone przez prokuratora i biegłych działania doprowadziły do odnalezienia czterech masowych mogił.

W pierwszej z nich znaleziono pozbawione anatomicznego układu szczątki ludzkie pochodzące od co najmniej 20 osób – kobiet i mężczyzn w wieku od 20 do 40 lat. Przy szczątkach ujawniono przedmioty należące do ofiar, w tym spinki do mankietów męskich koszul, metalowego orzełka pochodzącego najprawdopodobniej z czapki leśnika, różaniec, medalik z wizerunkiem Matki Boskiej, krzyżyki z wizerunkiem Jezusa Chrystusa, klucze od drzwi mieszkań, guziki, fragmenty odzieży, co potwierdza że pokrzywdzonymi były osoby cywilne.

W drugiej mogile odnaleziono ułożone warstwowo szczątki ludzkie pochodzące od co najmniej stu kilkudziesięciu osób - mężczyzn w wieku ok. 22 - 30 lat. Ofiary były ułożone w pozycji „na plecach, „na brzuchu” i „na boku”.

Ustalenia śledztwa oraz wyniki oględzin miejsca, w którym ujawniono drugą zbiorową mogiłę pozwalają na przyjęcie, że stanowi ona miejsce skrytego pochówku pensjonariuszy Krajowego Zakładu Opieki Społecznej w Chojnicach, którzy pod koniec października 1939 roku w tym miejscu zostali rozstrzelani przez funkcjonariuszy niemieckich, a ich ciała sprawcy ukryli w byłych połowych umocnieniach wojskowych.

Aktualnie w śledztwie podjęto czynności zmierzające do identyfikacji odnalezionych szczątków ludzkich.

W kolejnych dwóch mogiłach obejmujących wykop ziemny o długości ponad 50 metrów znaleziono szczątki ludzkie. Po ekshumacji zostały one poddane badaniom biegłych z zakresu antropologii i genetyki. Po przeprowadzeniu badań będzie można określić od ilu osób pochodzą.

Zabezpieczono także łuski i pociski kal. 7, 62 mm i 9 mm, pochodzące od broni strzeleckiej typu Browning, Parabellum i Mauser, powszechnie używanej przez grupy operacyjne niemieckiej policji i służb bezpieczeństwa oraz jednostki paramilitarne Selbstschutzu.

Prokuratorzy Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku w ramach prowadzonego śledztwa planują przeprowadzenie czynności także w kilku innych wytypowanych już miejscach Pomorza Gdańskiego, gdzie mogą się znajdować zbiorowe mogiły ofiar „Zbrodni Pomorskiej 1939 roku”.

Zobacz:

► [Dolina Śmierci w Chojnicach: prokurator GKSZpNP o nowych faktach w śledztwie](#)

► IPN odkrył kolejne masowe mogiły Polaków na Polach Igielskich w Dolinie Śmierci w Chojnicach

[Konferencja prasowa](#) prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr. Karola Nawrockiego i dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zastępcy prokuratora generalnego prok. Andrzeja Pozorskiego, w czasie której zostały przedstawione szczegóły śledztwa - Chojnice, 23 maja 2024 r.

► [The IPN has discovered more mass graves of Poles at Igielskie Fields in the Valley of Death in Chojnice](#)

Z przeprowadzonych ustaleń śledztwa wynika, że jesienią 1939 roku na północnych obrzeżach Chojnic, oddziały Selbstschutzu i SS dokonały masowych zabójstw obywateli polskich - przedstawicieli lokalnej inteligencji, między innymi nauczycieli, duchownych, ziemian, urzędników państwowych, członków Polskiego Związku Zachodniego, a także kilkuset pensjonariuszy Krajowego Zakładu Opieki Społecznej w Chojnicach.

We wrześniu 2023 roku prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku z udziałem biegłych z zakresu archeologii z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego ujawnił w okolicach Chojnic, na terenie tzw. Doliny Śmierci, nieznaną

dotąd i nie oznaczoną zbiorową mogiłę Polaków – ofiar masowych egzekucji dokonanych jesienią 1939 roku przez formacje Selbstschutzu oraz oddziały SS.

Zbrodnia Pomorska to zaplanowana akcja eksterminacyjna prowadzona przez Niemców na terenie przedwojennego województwa pomorskiego w ponad 400 miejscowościach na polskiej ludności cywilnej. Mieszkający na Pomorzu Polacy i Żydzi, przedstawiciele różnych warstw społecznych – inteligencji, duchowieństwa, robotników, właścicieli ziemskich – a także osoby chore psychicznie, zostali w pierwszych miesiącach II wojny światowej zamordowani przez oddziały Volksdeutscher Selbstschutz. Na podstawie dokumentacji ekshumacyjnej i imiennych list ustalono ok. 16 tys. ofiar. Nie jest to liczba pełna, lecz jedynie „najmniejsza z możliwych”. W historiografii przyjęło się, że według różnych szacunków zostało zamordowanych od 20 do nawet 40 tys. osób. Największym miejscem kaźni są tzw. Lasy Piaśnickie, gdzie zginęło co najmniej 10 tysięcy osób. W wyniku zniszczenia dokumentacji i spalania przez sprawców zwłok niemożliwe jest określenie pełnej liczby ofiar.

[Więcej o Zbrodni Pomorskiej](#)

Więcej:

- ▶ [Wernisaż wystawy „Archeologia Zbrodni – Niemieckie Zbrodnie w Chojnickiej Dolinie Śmierci” w czwartek, 29 sierpnia 2024 r. o godz. 14.30 na Starym Rynku w Chojnicach. Autorami wystawy są: dr Dawid Kobiałka \(Uniwersytet Łódzki\), prok. Tomasz Jankowski \(OKŚŻpNP w Gdańsku\) oraz Daniel Frymark. Wstęp wolny. Więcej: \[FB Oddziału IPN w Gdańsku\]\(#\)](#)
- ▶ [Zakończono prace ekshumacyjne gdańskiego pionu śledczego IPN i biegłych z Fundacji Przyjaciół Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w miejscu eksterminacji ludności polskiej na terenie Doliny Śmierci w Chojnicach](#)
- ▶ [Konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego i szefa pionu śledczego IPN prok. Andrzeja Pozorskiego w Narodowym Dniu Pamięci Ofiar Niemieckiej Zbrodni Pomorskiej 1939 r.](#)
- ▶ [Film dokumentujący przebieg prac w Dolinie Śmierci w Chojnicach](#)

Polecamy:

- ▶ [ZBRODNIA POMORSKA 1939 roku – cykl Kulisy historii odc. 180](#)
- ▶ [Tomasz Ceran, Zbrodnia pomorska 1939. Początek ludobójstwa niemieckiego w okupowanej Polsce](#)
- ▶ [Zbrodnia Pomorska 1939](#)
- ▶ [Zbrodnia Pomorska na Przystanku Historia](#)
- ▶ [Tomasz Ceran, Izabela Mazanowska, Monika Tomkiewicz, Zbrodnia pomorska 1939, Warszawa 2018 – Wersja elektroniczna książki w Bibliotece Cyfrowej IPN](#)
- ▶ [Teki edukacyjne: Zbrodnia Pomorska](#)
- ▶ [Wernisaż wystawy „Archeologia Zbrodni Pomorskiej 1939. Chojnicka Dolina Śmierci” – Chojnice, 11 listopada 2022](#)

Kontakt dla mediów:

Rzecznik prasowy - Dyrektor Biura:

dr Rafał Leśkiewicz

tel. 602 322 362

media@ipn.gov.pl

WIDEO:

[\[ENG\] Film dokumentujący przebieg prac ekshumacyjnych przeprowadzonych przez IPN w Dolinie Śmierci w Chojnicach - FB IPN \[ENG\]](#)

[PL] Film dokumentujący przebieg prac ekshumacyjnych przeprowadzonych przez IPN w Dolinie Śmierci w Chojnicach

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)